

Investigation of the Attachment Styles and Identity Status of Individuals in The Emerging Adulthood Period¹

Musa EROĞLU² - Mehmet GÜNDOĞDU³

Article Info	Abstract
<p>Received: 08.06.2021</p> <p>Accepted: 03.07.2021</p> <p>Online: 30.09.2021</p> <p>Keywords: Emerging adulthood, attachment styles, identity status</p>	<p>The aim of this study is to investigate the attachment styles, identity status and personality traits of individuals in emerging adulthood. Being an adult is an increasingly complex and diverse process in contemporary societies. The age and criteria of adulthood are constantly changing today. Scientific studies have explained What adulthood is and how the transition to adulthood is with many different theories. The adulthood emerging in them has emerged as a new approach with the suggestion of a different life period. The period between adolescence and young adulthood is defined as the emerging adulthood period. This study has been carried out considering that identity status and attachment styles will also be effective factors in experiencing the individual's emerging adulthood.</p> <p>The sample of the study consists of 750 individuals, including Mersin University students and employees, Mersin City Hospital employees and 4 different private course students aged 18-30 years. Participants were given Demographic Information Questionnaire, Extended Objective Ego Identity Status Scale, Relationship Scales Questionnaire.</p> <p>A significant difference was found between emerging adulthood with successful identity status and moratorium identity status. However, a significant negative relationship was found with the identity foreclosure status. When the attachment styles in adulthood were examined, a significant relationship was found between the emerging adulthood and fearful attachment, preoccupied attachment and dismissive avoidant.</p>

Beliren Yetişkinlik Dönemindeki Bireylerin Bağlanma Stilleri ve Kimlik Statülerinin İncelenmesi

Makale Bilgisi	Öz
<p>Geliş: 08.06.2021</p> <p>Kabul: 03.07.2021</p> <p>Yayın: 30.09.2021</p> <p>Anahtar kelimeler: Beliren yetişkinlik, bağlanma stilleri, kimlik statüleri</p>	<p>Bu araştırmanın amacı beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin bağlanma stillerini, kimlik statülerini ve kişilik özelliklerini incelemektir. Yetişkin olmak çağdaş toplumlarda gittikçe karmaşık bir yapı haline gelen ve çeşitlenen bir süreçtir. Yetişkin olmanın yaşı ve ölçütleri günümüzde sürekli değişime uğramaktadır. Bilimsel çalışmalar birçok farklı kuramlarla yetişkinliğin ne olduğunu ve yetişkinliğe geçişin nasıl olduğunu açıklamışlardır. Bunların içinde beliren yetişkinlik farklı bir yaşam dönemi önerisiyle yeni bir yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır. Ergenlik ile genç yetişkinlik arasındaki dönem beliren yetişkinlik dönemi olarak tanımlanmaktadır. Kimlik statüleri ve bağlanma stilleri de bireyin beliren yetişkinlik dönemini yaşamasında etkili faktörler olacağı düşünülerek bu araştırma yapılmıştır.</p> <p>Araştırmanın örneklemini 18-30 yaş aralığındaki Mersin Üniversitesi öğrenci ve çalışanları, Mersin Şehir Hastanesi çalışanları ve 4 ayrı özel kurs öğrencileri olmak üzere toplam 750 birey oluşturmaktadır. Katılımcılara demografik bilgi anketi, Yaşam Görüşü Ölçeği, Genişletilmiş Objektif Ego Kimlik Statüleri Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi uygulanmıştır.</p> <p>Araştırmada beliren yetişkinlik dönemi ile başarılı kimlik statüsü ve moratoryum kimlik statüsü arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bununla birlikte ipotekli kimlik statüsü ile ters yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Beliren yetişkinlik döneminde bağlanma stillerine bakıldığında, beliren yetişkinlik dönemi ile korkulu bağlanma, saplantılı bağlanma ve kayıtsız bağlanma arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.</p>

¹ Bu makale 31.01.2020 tarihinde Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde kabul edilmiş olan "Beliren Yetişkinlik Dönemindeki Bireylerin Bağlanma Stilleri, Kimlik Statüleri ve Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi" adlı doktora tezinden türetilmiştir.

² Dr., Mersin Üniversitesi, Türkiye, ORCID: 0000-0001-7588-6385, eroglumusa33@gmail.com

³ Prof. Dr., Mersin Üniversitesi, Türkiye, ORCID: 0000-0002-9688-6103, mhgundogdu@gmail.com

To cite this article in APA Style:

Eroğlu, M. & Gündoğdu, M. (2021). Beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin bağlanma stilleri ve kimlik statülerinin incelenmesi. *Elektronik Dil ve Eğitim Dergisi*, 2(1), 1-13.

Giriş

Günümüzden elli yıl öncesine kıyasla bugün “yetişkin” olmanın manası ve zamanlaması geçmişe oranla çok farklıdır. Yetişkinliğin içinde bulunduğumuz yüzyıldaki anlamı; kendine yeten bir birey olarak tek başına hareket edebilmek, kendi seçimlerini yapabilmek ve kendi ile ilgili kararları verebilmede yetkin olabilmek olarak tanımlanabilir (Arnett, 1998). Önceleri çocukluk, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık olarak dört temel evrede incelenen insan yaşamına son zamanlarda yapılan gelişim psikolojisi çalışmaları ile “beliren yetişkinlik (emerging adulthood)” adı verilen ve ergenliği takip eden yeni bir evre eklenmiştir (Atak, 2005). Beliren yetişkinlik (Emerging Adulthood) evresi ergenlik dönemi ile yetişkinlik arasında bir evre olarak tanımlanabilir (Morsünbül, 2013). Beliren yetişkinlik dönemindeki bireyler, ergenliği tamamlamış ama tam bir yetişkinlik statüsü kazanmamış bireylerdir. Bu dönemdeki bireyler, tam bir yetişkin olabilmek için ve içinde yaşadıkları kültürce belirlenen yetişkinlik gereklerini karşılamak için gereken becerileri, kapasiteleri ve karakter özelliklerini kazanmaktadırlar (Arnett, 1998).

İnsanların bu döneme gelene kadar ve bu dönem içerisindeki yaşantıları bu dönemin yaşanma şeklini belirleyecektir. Bu nedenle çocukluk döneminde oluşan bağlanma stilleri ve yetişkinlikteki bağlanma stilleri yetişkinlik yaşantısını etkilemektedir (Arslan, 2008). Bağlanma ise bireylerin kendilerine göre önemli olduğunu düşündükleri diğer insanlara karşı geliştirdikleri kuvvetli duygusal bağ olarak tanımlanabilir (Bowlby, 1980). Beliren yetişkinlik dönemi bir kimlik keşfi ve kararsızlık dönemidir (Arnett, 2000). Kimlik kazanma sürecinde bağlanma stillerinin etkisini göz ardı etmek mümkün değildir. Kimlik ve bağlanma ayrı kuramsal kökenlerden gelseler de iki kavramın birbiriyle yakın ilişkisi vardır. Hem kimlik gelişimi hem de bağlanma yaşamın bütün dönemlerine yayılmış olup sözü geçen iki özelliğin kazanılmasında keşfetme, araştırma ve bağlanma anahtar rol oynamaktadır (İlhan ve Özdemir, 2012). Erikson (1968) psiko-sosyal gelişim kuramında insan yaşamında sekiz evre tanımlamıştır. Bu evreler içerisinde beşinci evre kimlik duygusuna karşı kimlik karmaşası evresidir. Bu dönem bireylerin ergenlik dönemine denk gelmektedir. Erikson’ a göre ergenlik döneminde bulunan bireylerin en temel görevleri kimlik kazanımıdır (Morsünbül ve Çok, 2013). Erikson’ un kimlik kazanımına ilişkin birçok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmaların başında James Marcia’ nın çalışması gelmektedir. Marcia (1980) kuramında dört kimlik statüsü oluşturmuştur. Bu statüler; başarılı kimlik, dağınık kimlik, ipotekli kimlik ve moratoryumdur. Bu statüler geç ergenlik döneminin kimlik özelliklerini belirtmektedir (İnanç, Bilgin ve Atıcı, 2015).

Beliren Yetişkinlik

Gelişim bir bütün olarak incelendiğinde ergenlik ve yetişkinlik arasında geçen süre bireyin yetişkin olarak nitelenebilmesi için oldukça önemlidir. Bu durumda yetişkinlik süreci ergenlik dönemi ile başlamakta ve bireyin kendini yetişkin olarak görmesiyle son bulmaktadır. Fakat sadece bireyin kendini yetişkin olarak hissetmesi yetmez. Bireyin ailesi ve çevresi hatta daha geniş bir çerçeveden bakıldığında içinde yaşadığı toplum ve ülkede geçerli olan kanunlarında bireyi yetişkin olarak görmesi gerekir. Bireysel ve çevresel süreçler beraber değerlendirildiğinde; bireylerin sorumlulukları, toplumda ve ailede tanınan ayrıcalıklar bireylerin yetişkin olup olmamalarını değerlendirmeleri de önemlidir (Bacanlı ve Terzi, 2015). Kültürel farklar yetişkinliğin belirlenmesinde farklı kriterler ve farklı geçiş işaretlerine önem verilmesine sebep olabilir (Arnett, 2000). Yetişkin olmak çağdaş toplumlarda gittikçe karmaşık bir yapı haline gelen ve çeşitlenen bir süreçtir. Yetişkin olmanın yaşı ve ölçütleri günümüzde sürekli değişime uğramaktadır. Bilimsel çalışmalar birçok farklı kuramlarla yetişkinliğin ne olduğunu ve yetişkinliğe geçişin nasıl olduğunu açıklamışlardır. Bunların içinde beliren yetişkinlik farklı bir yaşam dönemi önerisiyle yeni bir yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır (Atak ve ark., 2016). Ergenlik ile genç yetişkinlik arasındaki

dönem beliren yetişkinlik dönemi olarak tanımlanmaktadır. Arnett (2000; 2004). Erikson, Keniston ve Levinson'un gelişim ile ilgili yaklaşımlarını esas alarak 18 – 25 yaş aralığındaki döneme beliren yetişkinlik dönemi adını vermiştir. Adı geçen bu dönem sanayileşmiş toplumlardaki birçok birey için büyük bir değişimin yaşandığı çok önemli bir yaşam dönemi olarak kabul edilmektedir. Beliren yetişkinlik dönemindeki bireyler genellikle kendilerini ergen olarak görmemekte fakat tam anlamıyla bir yetişkin olduklarını da düşünmemektedirler (Arnett,2000). Bu dönemde demografik değişkenlerle ilgili olarak en fazla değişim evlenme, anne-baba olma ve yükseköğrenime devam etme konularında olmaktadır (Arnett, 2004). Beliren yetişkinlik dönemi de bütün gelişimsel dönemler gibi kendine has özelliklere sahiptir. Arnett' e göre (2004) beliren yetişkinlik döneminin beş temel özelliği vardır. Bu özelliklerin ilki bu dönemin bir kimlik arayışı dönemi olmasıdır. Ergenlik dönemindeki kimlik kazanma çalışmaları kimlik kazanımının ergenlik dönemi ile başladığını fakat ergenlik sonrasında da devam ettiğini göstermektedir. Beliren yetişkinlik dönemindeki bireyler iş, dünya görüşü ve romantik ilişki konularında kimlik arayışlarını sürdürmektedirler.

Bağlanma stilleri

Bağlanma çalışmaları önceden bebeklik ve çocukluk dönemine odaklanmışken son zamanlarda yetişkinlik dönemindeki bağlanma stillerine ilişkin araştırmalarda bir hayli artış görülmeye başlanmıştır (Çalışır, 2009). Yetişkin bağlanma stillerine ilişkin en kapsamlı model Bartholomew (1990) tarafından öne sürülmüştür. Bartholomew'in ortaya attığı iki boyutlu modelde, bireylerin kendilerini ve başkalarını olumlu veya olumsuz bir biçimde algılamalarından yola çıkarak; güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu olmak üzere dört örüntü vardır (Çalışır, 2009). Bu modele göre güvenli bağlanan kişiler, kendisine ve karşısındaki bireylere olumlu bakan, benlik saygısı ve özerklik seviyesi yüksek, yakın ilişkilerden rahatsız olmayan kişilerdir. Bununla birlikte güvenli bağlanan kişiler terk edilme korkusu yaşamazlar. Saplantılı bağlanma biçiminde olan kişilerin kendilerine ilişkin değerlendirmeleri olumsuz, başkalarına ilişkin değerlendirmeleri olumludur. Bu kişiler yakınlıktan huzursuz olmazken terk edilmekten korkarlar. Kayıtsız bağlanma stiline sahip bireylerin ise kendileriyle ilgili algılamaları olumlu diğerleriyle ilgili algılamaları ise olumsuzdur. Bu kişiler acı çekmekten korkan bu sebeple bağlanma kaygısı yaşayan kişilerdir. Korkulu bağlanma biçimine sahip bireyler, kendilerine ve karşısındaki bireylere olumsuz bakarlar. Sosyal ilişkiler kurmayı isteyen bu bireyler, yüksek düzeyde terk edilme korkusu yaşarlar (Bartholomew, 1990; Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Kimlik statüleri

Erikson kimlik kavramını tanımladığında, ergen gelişiminin daha iyi anlaşılabilmesi konusunda bir adım daha ileriye gitti ve ergenlikte ortaya çıkan benlik algısı gelişimi ile ilgili araştırmaların ciddi oranda artmasını sağladı. James Marcia'nın araştırmaları bu çalışmalar içinde en etkileyici olanıdır. Marcia'ya göre bireyin olgun bir kimliğe sahip olmadan önce iki kıstası karşılaması gerekir. Bu kıstaslara göre kişi birtakım krizler atlmalı ve bağlılık sergilemelidir (Dolgin, 2014). Bir kimliğe sahip olma görevi irdelemeyi, sorgulamayı ve karar verme sürecini gerekli kılar. Araştırma boyutu bireyin seçenekleri tanımasını içerir. Davranışı yönlendiren anlamlı bir tercihi barındıran boyut ise karar verme boyutudur. Ergenin kimlik gelişimini sağlayan ise kişiler arası ve ideolojik alanlarda alternatifleri araştırması ve karar vermesidir. İdeolojik alanda politik seçimler, dini inançlar, felsefi yaşam biçimi ve meslek seçimi yer alır. Kişiler arası alanda ise cinsiyet rolü, arkadaşlık, flört ve boş zaman etkinlikleri gibi alanlar yer almaktadır (Marcia, 2002).

Marcia'nın kimlik statüsü kuramında ergenin benlik yapısını açıklayan dört farklı kimlik statüsü vardır. Bunlar; başarılı, askıya alınmış (moratoryum) ipotekli ve dağınık kimlik statüleri

olarak adlandırılmıştır. Her bir kimlik statüsü aslında devam etmekte olan bir süreçtir. Aralarında bir ardışıklık olduğu düşünülse de bu statülerden hiçbiri bir diğeri için kaçınılmaz ve gerekli değildir. Statüler arasında geçişler olabilir. İnsan yaşamı içinde roller değişirse kimlik durumu da değişiklik gösterebilir. Ayrıca bir birey aynı anda birden fazla kimlik statüsünün özelliklerini taşıyabilir (Muuss, 1996).

Marcia kimlik statülerini belirlerken yapılandırılmış görüşmelerde meslek, din ve siyasi ideoloji alanlarındaki kriz ve kararlılık hakkında bilgi toplamıştır. Ergenlik dönemindeki kimlik statüleri kimlik gelişim sürecinin çıktılarıdır. Başarılı kimlik statüsündeki bireylerin krizlerden sonra kararlılığa ulaştıklarını, moratoryum kimlik statüsündeki bireylerin araştırma ya da kriz aşamasında olduklarını ve geçici kararlılık gösterdiklerini, ipotekli kimlik statüsünde olanların hiç kriz yaşamadıklarını ve ebeveynlerine bağlı karar verdiklerini, başarısız kimlik statüsündeki bireylerin kararsız olduklarında kaygı yaşamadıklarını ve kriz sürecine girmediklerini ifade etmiştir (Çelen,2011).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, beliren yetişkinlik dönemindeki bireyler ile beliren yetişkinlik döneminde olmayan bireylerin bağlanma stilleri, kimlik statüleri ve kişilik özelliklerinin incelenmesidir. Bu çalışmada beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin bağlanma stilleri ve kimlik statüleri ile beliren yetişkinlik döneminde olmayan bireylerin bağlanma stilleri ve kimlik statüleri arasındaki farkı incelemek amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Beliren yetişkinlik dönemini ve bu dönemdeki kimlik statüleri ile bağlanma stillerinin inceleneceği bu araştırma nicel bir araştırma olup tarama modeli ile yapılacaktır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2014). Tarama modeliyle gerçekleştirilen çalışmalarda, araştırma konusuyla ilgili davranış, tutum, beklenti, gereksinim ve bilgi düzeylerinin belirlenmesi mümkündür (Neuman, 2000).

Çalışma Grubu

Bu çalışmanın evrenini, 18-30 yaş aralığındaki; beliren yetişkinlik döneminde olan bireyler ve aynı yaş grubunda beliren yetişkinlik döneminde olmayan 750 birey oluşturmuştur. Ancak bunlardan 48 kişi testlerde bazı soruları boş bıraktıkları ya da bir soruya birden fazla cevap verdikleri için değerlendirmeye alınmamıştır. Uç değerler de atıldığında 673 kişi ile değerlendirme yapılmıştır. Uç değerleri atmak için sapan analizi yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların yaş, cinsiyet ve eğitim durumları, ekonomik durumları, barındıkları yer gibi demografik özelliklerine ait bilgiler kişisel bilgi formu vasıtasıyla elde edilmiştir.

Yaşam Görüşü Ölçeği

Arnett, Reiffman ve Colwell (2003) tarafından geliştirilmiş olan Yaşam Görüşü Ölçeği adlı ölçek kullanılmıştır. Geçerlik, güvenirlik ve faktör analizi çalışmaları yapılan ölçeğin Türkçe'ye uyarlanmış hali kullanılmıştır. Ölçeğin orijinal hali 31 maddeden oluşan 4 dereceli Likert tipi bir ölçektir. Ölçek, "Deneme-yanılma, Kimlik keşfi, Olumsuzluk-kararsızlık, Kendine odaklanma,

Başkalarına odaklanma ve Arada hissetme” alt faktörlerden oluşmaktadır. Bu alt ölçeklerden “Kimlik keşfi, Deneme-yanılma, Olumsuzluk-kararsızlık, Kendine odaklanma ve Arada hissetme” ölçekleri beliren yetişkinlik kuramıyla ve beliren yetişkinlik döneminin özellikleriyle uyumlu, “Başkalarına odaklanma” alt faktörü ise beliren yetişkinlik kuramına ve bu dönemin özelliklerine ters olan maddeleri içermektedir. Türkçe’ye uyarlanma süreci içinde yapılan faktör analizinde “Başkalarına odaklanma” alt ölçeğine ait maddeler madde yük değerleri düşük olduğu için ölçekten çıkarılmıştır (Atak ve Çok, 2008). Temel Bileşenler Analizi sonunda ölçeğin 3 faktörlü bir yapıda olduğu ve açıkladığı toplam varyansın 44,81 olduğu bulunmuştur. Analiz sonucunda, birinci faktör, beliren yetişkinlik döneminin “kararsızlık, değişkenlik ve olumsuzluk” gibi özelliklerine ilişkin maddeleri içerdiği için “Olumsuzluk/Kararsızlık (M2, M3, M4, M5, M6, M10, M12)”, ikinci faktör beliren yetişkinlik döneminin kim olduğunu bulma ve kendini bir geçiş döneminde hissetme gibi özelliklerine ilişkin maddeleri içerdiği için “Kimlik keşfi/Arada hissetme (M7, M16, M17, M18, M19, M20)” olarak adlandırılmıştır. Üçüncü faktör ise, beliren yetişkinlik döneminde bireyin kendine ve kendi yaşamına odaklanma, yeni şeyleri fark etme, deneme ve keşfetme gibi temel özelliklerine ilişkin maddeleri içermektedir; “Deneme/Kendine odaklanma (M1, M8, M9, M11, M13, M14, M15)”. Ölçekten alınacak en düşük puan 20, en yüksek puan ise 80’ dir. Yapılan faktör analizi sonunda, 20 maddelik ölçekte 3. maddenin tersten yorumlanması gerektiği ortaya çıkmıştır. Ölçeğin cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı $\alpha = ,69$ bulunmuştur. Test tekrar test güvenilirlik kat sayısı ise ,81 bulunmuştur (Atak ve Çok, 2008). Bu çalışmada ölçeğin cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı $\alpha = ,76$ bulunmuştur.

Genişletilmiş Objektif Ego Kimlik Statüleri Ölçeği

Araştırmaya katılan bireylerin kimlik statülerini belirlemek için “Genişletilmiş Objektif Ego Kimlik Statüleri Ölçeği”(GOEKSÖ) kullanılmıştır. Bu ölçeği Bennion ve Adams (1986) geliştirmiş ve Türkçeye Oskay(1997) tarafından uyarlanmıştır. 64 maddeden oluşan bu ölçek; ideolojik ve kişilerarası alanla ilgili başarılı, bağımlı, kimlik arayışı ve kimlik kargaşası olmak üzere toplam 8 faktörden oluşmaktadır. Genişletilmiş objektif ego kimlik statüleri ölçeği Likert tipinde olup 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 6 (kesinlikle katılıyorum) arasında derecelendirilmektedir. Ölçekte alt boyutlar her iki alan için ayrı ayrı değerlendirilebileceği gibi, ölçeğin geneli üzerinden de değerlendirilebilmektedir. Ayrıca Genişletilmiş Objektif Ego Kimlik Statüleri Ölçeği her bir alt boyuttan alınan puana göre hem sürekli değişken hem de ortalama puanlara bir standart sapma puanı eklenerek sınıflamalı değişken olarak incelenebilmektedir. Ölçeğin orijinal formuyla ilgili yapılan güvenilirlik analizinde (Bennion ve Adams,1986) 0.60 ile 0.80 arasında değişen Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları bulunmuştur. Ölçeğin Türkçeye uyarlanma çalışmasında (Oksay,1998) ise iç tutarlılık katsayıları 0.57 ile 0.84 arasında test tekrarı güvenilirlik katsayıları ise 0.72-0.81 aralığında bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı $\alpha = ,79$ bulunmuştur.

İlişki Ölçekleri Anketi

Bağlanma stillerini ölçmek amacıyla ilişki ölçekleri anketi (İÖA) kullanılmıştır. Griffin ve Bartholomew (1994) tarafından geliştirilmiş olan ve Türkçeye Sümer ve Güngör tarafından uyarlanmış olan Likert tipindeki bu ölçek, güvenli, kaçınmacı, kaygılı ve korkulu olmak üzere dört bağlanma stilini belirlemek için kullanılmaktadır. 17 maddeden oluşan İÖA, 1(beni hiç tanımlamıyor ile 7(beni tamıyla tanımlıyor) aralığında değerlendirilmektedir. Güvenli bağlanma ve kaçınmacı bağlanmanın her biri 5’ er madde ile korkulu bağlanma ve kaygılı bağlanma ise dörder madde ile ölçülmektedir. Ölçekte yer alan maddelerden biri tersine kodlanarak hem kaygılı bağlanmayı hem de tersine kodlanmadan kayıtsız bağlanmayı ölçmek amacıyla kullanılmıştır. İÖA’nın orijinalinde alt ölçeklerinin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları 0.41 ile 0.70 arasında

bulunmuştur. Literatürdeki başka çalışmalarda da ölçeğin yine görece olarak düşük iç tutarlılık katsayılarına sahip olduğu görülmüştür. Örneğin yetişkin örnekleminde yapılan bir çalışmada (Guedeney, Fermanian ve Bifulco, 2010) boyutlara ait iç tutarlılık katsayılarının 0.22 ile 0.64 arasında, Okonizi'nin (2010) çalışmasında ise 0.31 ile 0.62 arasında değiştiği bulunmuştur. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanmaya çalışılmasında (Sümer ve Güngör, 1999) ise iç tutarlılık katsayılarının 0.27 ile 0.61 ; test tekrarı sonuçlarının 0.54 ile 0.78 arasında değer aldığı bildirilmiştir. Griffin ve Bartholomew (1994) ilişki ölçekleri anketinin görece olarak düşük iç tutarlılık katsayılarına sahip olmasını ölçeğin iki boyutlu ortogonal yapısına bağlamaktadırlar. Bartholomew'in (1990) önerdiği içsel çalışan modele (kişinin kendisi ve başkaları) göre her bir faktör iki boyutun birleşiminden oluşmaktadır. Bu modele göre güvenli bağlanmaya sahip bireylerin kendileriyle ilgili değerlendirmeleri olumsuzdur. Schafer ve Bartholomew (1994), İÖA'nın kararlılığını ve test tekrarı güvenilirliğini belirlemek için sekiz ay arayla yaptığı iki ölçümü karşılaştırmışlar, benlik modeli boyutu için 0.81 ile 0.84; başkaları modeli boyutu için 0.72 ile 0.85 arasında değişen korelasyon katsayıları bulmuşlardır.

Verilerin Toplanması

Veriler Mersin Üniversitesi çalışanları ve öğrencileri özel eğitim kurumları öğrencileri ve Mersin Şehir Hastanesi çalışanlarından yüz yüze görüşerek toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS paket programına aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde SPSS 23.00 paket programı kullanılmıştır. Beliren Yetişkinlik döneminde olan bireyleri belirlemek için yaşam görüşü ölçeği puanlarının ortalama ve standart sapması alınarak bir kesme noktası belirlenmiştir. Bu kesme noktası ve üzerinde puan alanlar beliren yetişkin olarak, altında puan alanlar beliren yetişkin olmayan olarak değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde ANOVA ve t Test kullanılmıştır. Ayrıca değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere korelasyon analizi yapılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

Aşağıdaki tablolarda beliren yetişkin olma durumu sütununda bulunan 1 beliren yetişkinlik testinden yüksek puan alan dolayısıyla beliren yetişkinlik döneminde olanları, 2 ise beliren yetişkinlik testinden düşük puan alanları dolayısıyla beliren yetişkin olmayanları ifade etmektedir.

Tablo 1. Başarılı Kimlik Statüsü Puanlarının Beliren Yetişkin Olma ve Olmama Durumuna göre Uygulanan T- Testi Sonuçları

Puan	Beliren yetişkin olma durumu	n	\bar{X}	ss	t test		
					t	sd	p
Başarılı kimlik statüsü	1	334	68,35	11,644	3,730	670	,000
	2	338	64,91	12,227			
Toplam		673					

Tablo 1'de bağımsız örneklem t testi beliren yetişkin olanların ve beliren yetişkin olmayanların başarılı kimlik statüsü toplam puan farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda, beliren yetişkin olanların ($X=68,35$ $SS=11,644$) ve Beliren yetişkin olmayan

($X=64,91$ $SS=12,27$) grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($t(670)=3,730$, $p<0,05$)

Tablo 2. Moratoryum Kimlik Statüsü Puanlarının Beliren Yetişkin Olma ve Olmama Durumuna göre Uygulanan T-Testi Sonuçları

Puan	Beliren yetişkin olma durumu	N	\bar{X}	ss	t test		
					t	sd	p
Moratoryum kimlik statüsü	1.	335	53,22	10,689	4,22	671	,000
	2.	338	49,92	10,584			
Toplam		673					

Tablo 2’de bağımsız örneklem t testi beliren yetişkin olanların ve beliren yetişkin olmayanların moratoryum kimlik statüsü toplam puan farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda, beliren yetişkin olanların ($X=53,22$ $SS=10,689$) ve Beliren yetişkin olmayan ($X=49,92$ $SS=10,584$) grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($t(671)=4,22$, $p<0,05$)

Tablo 3. İpotekli Kimlik Statüsü Puanlarının Beliren Yetişkin Olma ve Olmama Durumuna göre Uygulanan T-Testi Sonuçları

Puan	Beliren yetişkin olma durumu	n	\bar{X}	ss	t test		
					t	sd	p
İpotekli kimlik statüsü	1	335	32,96	14,134	-3,67	671	,000
	2	338	36,91	13,844			
Toplam		673					

Tablo 3’te bağımsız örneklem t testi beliren yetişkin olanların ve beliren yetişkin olmayanların ipotekli kimlik statüsü toplam puan farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda, beliren yetişkin olanların ($X=32,96$ $SS=14,134$) ve Beliren yetişkin olmayan ($X=36,91$ $SS=13,844$) grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($t(671)=-3,67$, $p<0,05$)

Tablo 4. Dağınkı Kimlik Statüsü Puanlarının Beliren Yetişkin Olma ve Olmama Durumuna göre Uygulanan T-Testi Sonuçları

Puan	Beliren yetişkin olma durumu	n	\bar{X}	ss	t test		
					t	sd	p
Dağınkı kimlik statüsü	1	335	46,13	11,082	-,475	671	-,392
	2	338	46,53	10,343			
Toplam		673					

Tablo 4'te bağımsız örneklem t testi beliren yetişkin olanların ve beliren yetişkin olmayanların dağılık kimlik statüsü toplam puan farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda, beliren yetişkin olanların ($X=46,13$ $SS=11,082$) ve Beliren yetişkin olmayan ($X=46,53$ $SS=10,343$) grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($t(671)=-4,75$ $p > 0,05$).

Araştırmaya katılanların bağlanma stilleri puanlarına beliren yetişkin olup olmama durumuna göre bağımsız gruplar için t testi analizi uygulanmış ve sonuçlar tablo 5'ten itibaren verilmiştir.

Tablo 5. Güvenli Bağlanma Puanlarının Beliren Yetişkin Olma ve Olmama Durumuna göre Uygulanan T-Testi Sonuçları

Puan	Beliren yetişkin olma durumu	n	\bar{X}	ss	t test		
					t	sd	p
Güvenli bağlanma	1	335	19,67	4,742	-1,75	671	,080
	2	338	20,30	6,639			
Toplam		673					

Tablo 5' te bağımsız örneklem t testi beliren yetişkin olanların ve beliren yetişkin olmayanların güvenli bağlanma toplam puan farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda, beliren yetişkin olanların ($X=19,67$ $SS=4,742$) ve Beliren yetişkin olmayan ($X=20,30$ $SS=6,639$) grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($t(671)=-1,75$ $p > 0,05$).

Tablo 6. Korkulu Bağlanma Puanlarının Beliren Yetişkin Olma ve Olmama Durumuna göre Uygulanan T Testi Sonuçları

Puan	Beliren yetişkin olma durumu	n	\bar{X}	ss	t test		
					t	sd	p
Korkulu bağlanma	1	335	4,29	1,239	2,572	671	,010
	2	338	4,05	1,226			
Toplam		673					

Tablo 6'da bağımsız örneklem t testi beliren yetişkin olanların ve beliren yetişkin olmayanların korkulu bağlanma toplam puan farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda, beliren yetişkin olanların ($X=4,29$ $SS=1,239$) ve Beliren yetişkin olmayan ($X=4,05$ $SS=1,226$) grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($t(671)=-3,67$, $p < 0,05$)

Tablo 7. Saplantılı Bağlanma Puanlarının Beliren Yetişkin Olma ve Olmama Durumuna göre Uygulanan T Testi Sonuçları

Puan	Beliren yetişkin olma durumu	n	\bar{X}	ss	t test		
					t	sd	p
Saplantılı bağlanma	1	335	19,83	4,987	2,081	671	,038
	2	338	19,03	4,954			
Toplam		673					

Tablo 7’de bağımsız örneklem t testi beliren yetişkin olanların ve beliren yetişkin olmayanların saplantılı bağlanma toplam puan farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda, beliren yetişkin olanların ($X=19,83$ $SS= 4,987$) ve Beliren yetişkin olmayan ($X= 19,03$ $SS=4, 954$) grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($t(671)= 2,081$ $p<0,05$)

Tablo 8. Kayıtsız Bağlanma Puanlarının Beliren Yetişkin Olma ve Olmama Durumuna göre Uygulanan T-Testi Sonuçları

Puan	Beliren yetişkin olma durumu	N	\bar{X}	ss	t test		
					t	sd	p
Kayıtsız bağlanma	1	335	23,55	5,221	2,99	671	,003
	2	338	22,33	5,372			
Toplam		673					

Tablo 8’de bağımsız örneklem t testi beliren yetişkin olanların ve beliren yetişkin olmayanların kayıtsız bağlanma toplam puan farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda, beliren yetişkin olanların ($X=23,55$ $SS= 5,221$) ve Beliren yetişkin olmayan ($X= 22,33$ $SS=5, 372$) grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($t(671)= 2,081$ $p<0,05$)

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırma grubunun başarılı kimlik statüsü puanlarına, beliren yetişkin olma ve olmama durumuna göre uygulanan bağımsız gruplar için t testi sonucunda başarılı kimlik statüsü puanlarında bir farklılaşma gözlenmiştir. Bir başka ifadeyle, beliren yetişkinlerin başarılı kimlik statüsü puanlarının ortalamalarının beliren yetişkin olmayanlardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Ülkemizde doğrudan beliren yetişkinlik döneminin kimlik statülerini inceleyen bir araştırmaya ulaşılamamıştır. Arnett’in (2004) yapmış olduğu çalışmalarla beliren yetişkinlik döneminde bireylerin dünya görüşünde birtakım değişiklikler olduğunu ve bu değişikliklerin beliren yetişkinlik döneminin bir özelliği olduğunu yaptığı çalışmalarla ortaya koymuştur. Başarılı statüdeki bireyler, bir kimlik araştırma sürecini tamamlamış ve içsel yatırım yapmış ve bu içsel yatırımı yapmak için önüne gelen bir ya da birkaç seçeneği etkin bir şekilde araştırıp birini seçmiş

kişilerdir. Başarılı kimlik statüsündeki bireyler, ergenlik döneminin en temel çatışması olan kimlik kargaşasını çözmüş bireylerdir. Kimlik kazanımını gerçekleştiren bu bireyler aynı zamanda kendileri ile uyum içinde olan kişilerdir (Marcia, 1966; Kroger, 2004). Beliren yetişkinlerin uzun bir kimlik arayışından sonra başarılı bir kimlik statüsüne sahip oldukları düşünülmektedir.

Araştırma grubunun moratoryum kimlik statüsü puanlarına, beliren yetişkin olma ve olmama durumuna göre uygulanan t testi sonucunda moratoryum kimlik statüsü puanlarında bir farklılaşma gözlenmiştir. Bir başka ifadeyle, beliren yetişkinlerin moratoryum kimlik statüsü puanlarının ortalamalarının beliren yetişkin olmayanlardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Bu kimlik statüsüne sahip bireyler herhangi bir sorumluluk alma ve karar verme konusunda henüz kendilerinin hazır olmadıklarını düşünürler ve buna bağlı olarak bir erteleme süreci yaşarlar. Ergenlik önce alternatifleri keşfetme sonra bağlılıklara sahip olma sürecidir. Bu statüdeki bazı bireyler sürekli krizler yaşarlar. Buna bağlı olarak da kafaları karışır, memnuniyetsiz ve tutarsız olurlar (Schwartz, 2005). Araştırmamızda elde edilen bu sonuç beliren yetişkinlerin bir kimlik arayışı içerisinde olmaları ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Marcia'ya göre (1989, 1994) başarılı kimlik için askıya alınmış kimlik bir ön koşuldur. Beliren yetişkinlerin aynı zamanda başarılı kimlik statüsüne sahip olmalarına neden olarak bir moratoryum döneminden sonra başarılı kimlik statüsüne ulaştıkları düşünülmektedir.

Araştırma grubunun ipotekli kimlik statüsü puanlarına, beliren yetişkin olma ve olmama durumuna göre uygulanan t testi sonucunda ipotekli kimlik statüsü puanlarında bir farklılaşma gözlenmiştir. Bir başka ifadeyle, beliren yetişkin olmayanların ipotekli kimlik statüsü puanlarının ortalamalarının beliren yetişkin olanlardan istatistiksel olarak daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

İpotekli kimlik statüsüne sahip bireyler hiçbir araştırma yapmadan bağlanma gerçekleştirirler. Bu kimlik statüsündeki bireyler anne-baba, akraba veya kendileri için önemli olan bireylerin beklentilerine göre kimliğini oluştururlar. Akran gruplarının birey için biçtiği roller ve değerler de bazen bireylerin hiçbir sorgulama yapmadan ipotekli kimlik oluşturmalarına neden olabilir (Atak,2011). Bu bulgu beliren yetişkinlik kuramı için beklenen bir sonuçtur. Beliren yetişkinlik dönemindeki bireyler yoğun bir şekilde kimlik arayışı içerisinde olurken bu dönemi yaşamayan bireyler kimlik arayışı çok beklenen bir sonuç olmadığı düşünülmektedir. Araştırma grubumuzda beliren yetişkin olmayan bireylerin ipotekli kimlik statüsüne sahip olmalarının bu durumu açıkladığı düşünülmektedir.

Araştırma grubunun dağınık kimlik statüsü puanlarına, beliren yetişkin olma ve olmama durumuna göre uygulanan t testi sonucunda dağınık kimlik statüsü puanlarında bir farklılaşma gözlenmemiştir.

Bu kimlik statüsündeki bireyler kimlik alanlarında gelişigüzel keşif yaparlar fakat herhangi bir adanmışlıkları bulunmazlar. Bu kimlik statüsündeki bireyler dinsel inanç meslek seçimi, ya da politik görüş meselelerinde kişisel bir bağlanma yapmamışlardır. Dağınık kimlik statüsündeki bireyler, çeşitli seçenekleri gözden geçirmiş olsalar bile, yaşamlarında herhangi bir yönelimi oluşturamamışlardır. Bu kimlik statüsündeki bireyler, herhangi bir din, felsefe, politika, cinsiyet rolüne veya mesleksel ya da kişisel davranış ölçütlerine henüz bağlanmamışlardır. Bu bireyler, yönlenebilecekleri alanlara ilişkin bir araştırma dönemi yaşamamış, bir kimlik krizi yaşantısı geçirmemiş, yeniden değerlendirme yapmamış ve önüne gelen seçenekleri değerlendirmemişlerdir (Atak,2011). Beliren yetişkinlik döneminin dönemindeki bireylerin yoğun bir kimlik arayışı içerisinde oldukları düşünüldüğünde bu bulguların beliren yetişkinlik kuramı için beklenen bir bulgu olduğu düşünülmektedir.

Araştırma grubunun güvenli bağlanma puanlarına, beliren yetişkin olma ve olmama durumuna göre uygulanan t testi sonucunda güvenli bağlanma puanlarında bir farklılaşma gözlenmemiştir. Güvenli bağlanmaya sahip olanlar hem kendileri hem de başkaları hakkında olumlu bir bakış açısına sahiptirler. Güvenli bağlanmaya sahip olanlar sıkıntılarını ve sorunlarını kabul ederek, başkalarından destek ve yardım talep ederek yapıcı bir şekilde kendi duygularını ifade etme konusunda rahattırlar (Kesebir, Özdoğan Kavzoğlu, Üstündağ, 2011). Birey ergenlik döneminden çıkıp gençlik dönemine doğru geçtikçe ebeveynlerine olan bağlanma eğilimlerinden uzaklaşma eğilimdedir. Gençler ile ebeveynleri arasında bulunan mevcut bağlar artık sırtını yaslayacak güvenli bağlar olarak değil kısıtlayıcı bağlanmalar algılanmaya başlanır. Bu sebepten bir genç temel hedef olarak hiç kimseye bağlanmadan dünyada kendi yolunu bulmayı hedefler, bunun için bağımsızlığa ihtiyaç duyar. Gençlik dönemi ile birlikte yeni bir bağlanma ortaya çıkmaya başlar. Bu yeni bağlanma kendisi, eşleri ya da çocukları ile gelecekte oluşacak bağlanma davranışının göstergesidir (Lee, 2011). Araştırma grubumuzda ulaştığımız bu bulguya istinaden, güvenli bağlanmanın hem beliren yetişkinlik dönemindeki bireyler hem de beliren yetişkinlik döneminde olmayan bireyler tarafından bir kısıtlanma olarak algılandığı düşünülmektedir.

Araştırma grubunun korkulu bağlanma puanlarına, beliren yetişkin olma ve olmama durumuna göre uygulanan t testi sonucunda korkulu bağlanma puanlarında bir farklılaşma gözlenmiştir. Bir başka ifadeyle, beliren yetişkinlerin korkulu bağlanma puanlarının ortalamalarının beliren yetişkin olmayanlardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Korkulu bağlanma, kişinin başka kişilerin güvenilmez ve reddedici bireyler olacağı düşüncesi ile kendisinin sevlilmeyeceğine dair beklentileri ve değersizlik duygusunu ifade etmektedir. Korkulu bağlanma stili diğer kişilerle yakın olmaktan kaçınarak, reddedilme ihtimaline karşı bireylerin kendini koruma çabalarını ifade etmektedir (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Beliren yetişkinlik döneminin bir kimlik keşfi, kararsızlık dönemi, arada hissetme dönemi ve kendine odaklanma dönemi olduğu düşünüldüğünde beliren yetişkinlerin korkulu bağlanma stiline sahip olmalarının beklenen bir durum olduğu düşünülmektedir.

Araştırma grubunun saplantılı bağlanma puanlarına, beliren yetişkin olma ve olmama durumuna göre uygulanan t testi sonucunda saplantılı bağlanma puanlarında bir farklılaşma gözlenmiştir. Bir başka ifadeyle, beliren yetişkinlerin saplantılı bağlanma puanlarının ortalamalarının beliren yetişkin olmayanlardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Saplantılı bağlanma stiline sahip bireyler, kendilerinin değersiz olduğunu, sevlilmeye değer kişiler olmadığını düşünürler. Yakın ilişkilerinde kendini kanıtlama ya da doğrulama eğilimi gösterirler. İlişkilerinde gerçekçi olmayan beklentileri vardır (Terzi ve Cihangir Kaya, 2009). Beliren yetişkinlik döneminde bireylerin henüz bir işe başlamamış olmalarının, eğitim hayatlarının devam ediyor olması, tam olarak ekonomik bir gelire sahip olmalarının kendilerini değersiz hissetmelerine neden olduğu düşünülmektedir.

Araştırma grubunun kayıtsız bağlanma puanlarına, beliren yetişkin olma ve olmama durumuna göre uygulanan t testi sonucunda kayıtsız bağlanma puanlarında bir farklılaşma gözlenmiştir. Bir başka ifadeyle, beliren yetişkinlerin kayıtsız bağlanma puanlarının ortalamalarının beliren yetişkin olmayanlardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Kayıtsız bağlanma stilinde birey kendini değerli hissetme ve sevillebilir olduğu hissini diğer bireylere karşı olan olumsuz beklentilerle birleştirir. Bu bireyler yakın ilişkilerden kaçınarak, hayal kırıklıklarına karşı kendilerini korurlar ve bağımsızlık ve incinmezliklerini devam ettirirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin kendilerine odaklı olmaları, sosyal sorumluluklarda yükümlülüklerinin az olması ve yaşamlarında daha özerk olabilmek için diğerlerine bağlılık ve sorumlulukları konusunda

daha geride olmaları anlamına gelmektedir(Arnett,2004). Beliren yetişkinlerde kayıtsız bağlanma ile ilgili olarak elde edilen bu bulgunun beliren yetişkinlik kuramı ile örtüştüğü düşünülmektedir.

Beliren yetişkin olma ve olmama durumuna göre kimlik statülerinin incelenmesi sonucunda, beliren yetişkinlerin hem başarılı kimlik statüsüne sahip oldukları, aynı zamanda hem de moratoryum kimlik statüsüne sahip oldukları gözlenmiştir. Ayrıca beliren yetişkin olmayan bireylerin daha fazla ipotekli kimlik statüsüne sahip oldukları ön görülmektedir.

Bağlanma stilleri açısından araştırma bulgularına göre beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin korkulu bağlanma stiline sahip olabileceklerini, aynı zamanda araştırma bulguları beliren yetişkinlerin saplantılı bağlanma stiline sahip olabileceklerini, bununla birlikte beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin kayıtsız bağlanma stiline sahip olabileceklerini gösterdiği düşünülmektedir.

Bu çalışmada beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin kimlik statüleri, bağlanma stilleri ve kişilik özellikleri incelenmiştir. Daha sonra yapılacak çalışmalarda beliren yetişkinlerin, mutluluk düzeyleri, yaşam doyumları, kişilerarası ilişkiler ve benzeri özellikleri incelenebilir.

Kaynakça

- Arnett, J. J. (1998). Learning to stand alone: The contemporary American transition to adulthood in cultural and historical context. *Human development*, 41(5-6), 295-315.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American psychologist*, 55(5), 469.
- Arnett, J. J. (2003). Conceptions of the transition to adulthood among emerging adults in american ethnic groups. *New Directions In Child And Adolescent Development*, 100, 63-75.
- Arnett, J. J. (2004). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*. Oxford University Press.
- Arslan, E. (2008). *Bağlanma stilleri açısından ergenlerde erikson'unpsikososyal gelişim dönemleri ve ego kimlik süreçlerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi) Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ashby, J. S., Noble, C. L. ve Gnilka P. B. (2012). Multidimensional perfectionism, depression, and satisfaction with life: Differences among perfectionists and tests of a stress-mediation model. *Journal of college counseling*, 15, 130-143.
- Atak, H. (2005). *Yeni bir yaşam döneminin Türkiye'de incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Atak, H. (2011). Kimlik gelişimi ve kimlik biçimlenmesi: kuramsal bir değerlendirme, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(1). 163-213.
- Bartholomew, K. (1990). Avoidance of intimacy: An attachment perspective. *Journal of Social and Personal Relationships*, 7, 147-178.
- Bartholomew, K. ve Horowitz, L.M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a fourcategory model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 226-244.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and Loss*: Vol. 3. Loss. Random House.
- Çalışır, M. (2009). Yetişkin bağlanma kuramı ve duygulanım düzenleme stratejilerinin depresyonla ilişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1, 240-255
- Celen, N. (2011). *Ergenlik ve genç yetişkinlik*. Papatya Yayıncılık.

- Dolgin, K. G. (2014). *Ergenlik psikolojisi*. (Çev. Özen, D.). Kaknüs Yayınları
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. W.W. Norton
- İlhan, T. ve Özdemir, Y. (2012). Beliren yetişkinlerde yaş, cinsiyet ve bağlanma stillerinin kimlik statüleri üzerindeki yordayıcı rolü. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 227-241.
- İnanç, B., vd. (2015). *Gelişim psikolojisi: Çocuk ve ergen gelişimi*. Pegem Akademi Yayınları,.
- Kaya, Z. (2017). *İnsan gelişimini açıklayan kuramlar*. (Ed. Savi Çakar, F.). Yaşam dönemleri ve uyum sorunları içinde: 27-70 Pegem Akademi Yayınları.
- Kesebir, S.vd..(2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikolojide güncel yaklaşımlar*, 3(2), 321-342.
- Kroger, J. (2004). *Identity in adolescence: The balance between self and other*”, *adolescence and society series*. Routledge, 36-51.
- Lee, E. J. (2003). The attachment system throughout the life course: Review and criticisms of attachment theory. *USA: Rochester Institute of Technology*.
- Marcia, J.E. (2002). Adolescence, identity, and the bernardone family. *identity (Mahwah, N J) 2: 199-209*.
- Marcia, J. E. (1993). *The status of the statuses: Research review*. Marcia, J. E., Waterman, A. S., Matteson, D. R., Archer, S. L. ve Orlofsky, J. L. (Eds.). *Ego identity a handbook for psychosocial research* (1. Baskı) içinde (22- 41). Springer-Verlog.
- Marcia, J. E. (1980). *Identity in adolescence*. In J. Adelson (Ed.). *Handbook of adolescent psychology* (pp. 159-187). New York: Wiley.
- Marcia, J. E. (1989). Identity and intervention. *Journal of Adolescence*, 12(4), 401-410.
- Marcia, J. E. (1994). *Ego identity and object relations*. In J. M. Masling and R. F. Bornstein (Eds), *Empirical perspectives on object relations theory*. American Psychological Association.
- Morsünbül, Ü. (2013). Are they emerging adults or emerging adults who are university students? An investigation through risk taking and identity development. *Ilkogretim Online*, 12(3).
- Muuss, R.E. (1996). *Theories of adolescence*, The M.C. Grow Hill Company
- Schwartz, S. J. (2005). A New identity for identity research: Recommendations For expanding and refocusing the identity literature. *Journal of adolescent Research*, 20, 203-308.
- Sümer, N. (2006). *Ergenlikte ebeveyn tutum ve davranışlarının bağlanma kaygısındaki rolü*. 11. Ergen Günleri, Konuşma Metni, Hacettepe Üniversitesi.
- Sümer, M. (2006). *Yetişkinlerin bağlanma stillerinin duygusal zekâ, ilişkiye bağlılık, ilişkide algılanan tatmin ve bazı değişkenlere göre incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
- Terzi, Ş. ve Cihangir Çankaya,Z.(2009). Bağlanma stillerinin öznel iyi olmayı ve stresle başa çıkma tutumlarını yordama gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik dergisi*. 4(31) 1- 11.